

Η Δημιουργική Γραφή στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας της Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου και το «δίλημμα» της ενσωμάτωσης ή της αυτονόμησης. Το παράδειγμα της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας

Ιωακείμиду Χριστίνα

Φιλολόγος- Υπεύθυνη του Τμήματος Ελληνικών της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας
Μέλος της συγγραφικής ομάδας του Οδηγού Δημιουργικής Γραφής (ΥΑΠ)
Υποψήφια Διδάκτορας, Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Περίληψη

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας της Κύπρου, που διαμορφώθηκε μέσα από την εθελοντική δουλειά μάχιμων εκπαιδευτικών και την καθοδήγηση ακαδημαϊκών, ανάμεσα στους οποίους, ο Μίμης Σουλιώτης, καινοτομεί σε αρκετά σημεία. Αυτό που αναμφίβολα μπορούμε όλοι να διακρίνουμε, είναι η παρουσία της Δημιουργικής Γραφής ως βασικού άξονα για το μάθημα της Λογοτεχνίας και η συγγραφή του οδηγού Δημιουργικής Γραφής για τον εκπαιδευτικό. Πέρα από την έννοια της δημιουργικότητας, η Δημιουργική Γραφή, αναφέρεται ως μια «δεξιότητα η οποία απαιτείται να είναι καθοδηγούμενη από το διδάσκοντα» και παράλληλα να είναι προαιρετική για τους μαθητές.

Το ερώτημα που τίθεται προς εξέταση, είναι κατά πόσο οι στόχοι του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος υπηρετούνται μέσα από τη διακριτή παρουσία της Δημιουργικής Γραφής σε αυτό καθώς και μέσα από την υιοθέτησή της και την πρακτική εφαρμογή καθώς η διστακτική στάση των εκπαιδευτικών και η προαιρετική ενασχόληση με τη Δημιουργική Γραφή θα μπορούσαν να θεωρηθούν σκόπελοι στην υλοποίηση αυτού του πολύ βασικού στόχου του Προγράμματος.

Στόχος μας είναι η παρουσίαση της μέχρι τώρα πορείας που έχει ακολουθήσει η Δημιουργική Γραφή στη Μέση Εκπαίδευση και η συνεξέταση μιας επίσης καινοτόμας προσπάθειας, της αυτόνομης παρουσίας της Δημιουργικής Γραφής στο αναλυτικό πρόγραμμα της Α΄ τάξης Γυμνασίου της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας.

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, που διαμορφώθηκε μέσα από την εθελοντική δουλειά μάχιμων εκπαιδευτικών και την καθοδήγηση ακαδημαϊκών, ανάμεσα στους οποίους, ο Μίμης Σουλιώτης, καινοτομεί σε αρκετά σημεία. Αυτό που αναμφίβολα μπορούμε όλοι να διακρίνουμε, είναι η παρουσία της Δημιουργικής Γραφής ως βασικού άξονα για το μάθημα της Λογοτεχνίας και η συγγραφή του οδηγού Δημιουργικής Γραφής για τον εκπαιδευτικό.

Το ερώτημα που τίθεται προς εξέταση, είναι κατά πόσο οι στόχοι του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος υπηρετούνται μέσα από τη διακριτή παρουσία της Δημιουργικής Γραφής σε αυτό καθώς και μέσα από την υιοθέτησή της και την πρακτική της εφαρμογή. Στόχος μας είναι η παρουσίαση της μέχρι τώρα πορείας που έχει ακολουθήσει η Δημιουργική Γραφή στη Μέση Εκπαίδευση και η συνεξέταση μιας επίσης καινοτόμας προσπάθειας, της αυτόνομης παρουσίας της Δημιουργικής Γραφής στο αναλυτικό πρόγραμμα της Α΄ τάξης Γυμνασίου της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας.

Δε θα ήταν υπερβολή να σημειώσουμε ότι η Δημιουργική Γραφή έγινε ιδιαίτερα γνωστή στην Κύπρο μέσα από το μεταπτυχιακό σεμινάριο που πρόσφερε το Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου όταν ο Μίμης Σουλιώτης ερχόμενος στο νησί μας ως επισκέπτης καθηγητής την έφερε στις «αποσκευές» του. Ακολούθησαν σεμινάρια τόσο από το Υπουργείο Παιδείας όσο και από οργανώσεις εκπαιδευτικών πάντοτε με την καθοδήγηση και τη συμβολή του Σουλιώτη. Η θερμή υποδοχή της οποίας έτυχε η Δημιουργική Γραφή συνοδεύτηκε όμως και από μία έντονα επικριτική στάση με βασικό σύνθημα το γνωστό σε όλους μας ότι «συγγραφέας γεννιέσαι, δε γίνεσαι». Η απάντηση στην πιο πάνω ένσταση είναι απλή και αφοπλιστική, όπως την ακούσαμε από τον ίδιο το Σουλιώτη. «Παρακολουθείς μαθήματα κολύμβησης για να μάθεις να κολυμπάς χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα γίνεις πρωταθλητής στην κολύμβηση». Το ίδιο ισχύει και για όλες τις τέχνες. Τα παιδιά παρακολουθούν μαθήματα μουσικής στο ωδείο, υποκριτικής σε θεατρικά εργαστήρια, ζωγραφικής σε ατελιέ. Ποιος είναι ο στόχος των δασκάλων τους άραγε; Πόσα από αυτά τα παιδιά θα γίνουν κάποτε καταξιωμένοι μουσικοί, ηθοποιοί ή ζωγράφοι; Και εν τέλει, πόσα άλλα παιδιά που δεν παρακολούθησαν ποτέ τέτοια μαθήματα, θα καταφέρουν να γίνουν.

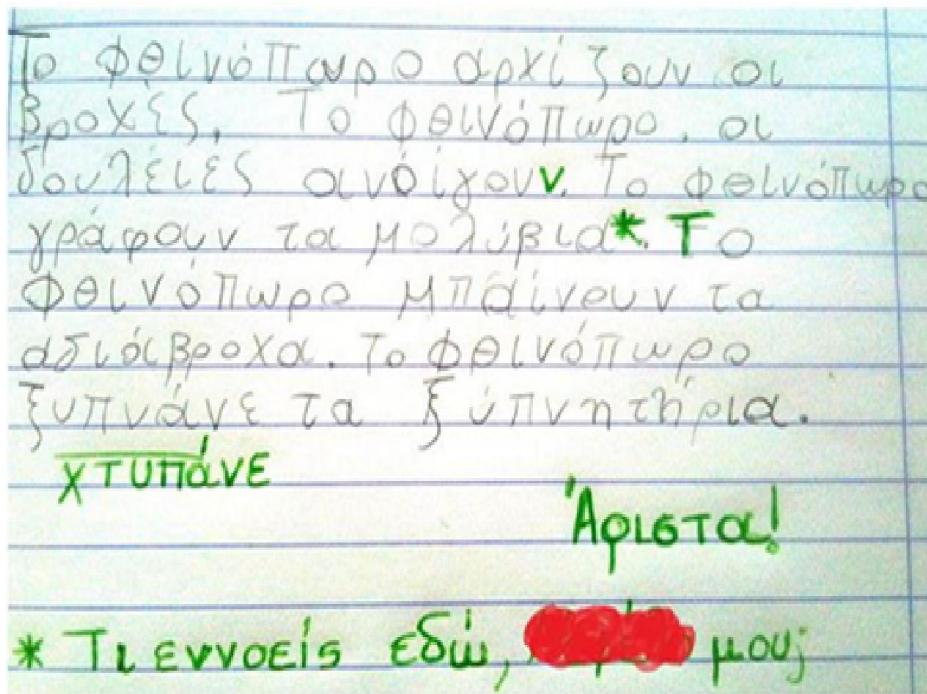
Οι ενστάσεις, οι επιφυλάξεις και οι προβληματισμοί άφησαν ανεπηρέαστους τους μάχιμους εκπαιδευτικούς και με καθοδηγητή μας τον Σουλιώτη ξεκινήσαμε μία προσπάθεια ένταξης της Δημιουργικής Γραφής στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Λογοτεχνίας με απώτερο στόχο όχι μόνο την καθιέρωσή της μα κυρίως την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών και της ενίσχυσης της διδασκαλίας τόσο της ίδιας της Λογοτεχνίας όσο και της Γλώσσας. Διότι, παρόλο που η σχέση των δύο αντικειμένων είναι συχνά ανταγωνιστική στο πλαίσιο των αναλυτικών προγραμμάτων και της κατανομής των περιόδων, η λογοτεχνία αποτελεί ένα βασικό συμπλήρωμα της γλωσσικής

διδασκαλίας, έστω κι αν δύσκολα θα βλέπαμε τη λογοτεχνία να αναγνωρίζεται ως μια επίσης «γλώσσα». Μια γλώσσα υπό την έννοια του συστήματος σημείων που παράγει ένα διαφορετικό αποτέλεσμα «ανοικείωσης» ή «αποξένωσης» από την τρέχουσα γλώσσα, καθώς η λογοτεχνία δεν υιοθετεί τον γλωσσικό κώδικα της καθημερινής επικοινωνίας, αλλά διαλέγεται μαζί του και πολλές φορές, τον ανατρέπει (Εκτενές Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2009: 8-9). Επιπρόσθετα, η ΔΓ προϋποθέτει εξοικείωση με τη Λογοτεχνία, άρα διαμορφώνει και επαρκέστερους αναγνώστες συμβάλλοντας στην επίτευξη ενός ακόμα από τους στόχους του ΝΠΣΛ (Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας).

Βασικός στόχος του ΝΠΣΛ είναι λοιπόν η «ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών μέσω της βαθμιαίας εξοικείωσής τους με συγγραφικές πρακτικές («δημιουργική γραφή»). Η καλλιέργεια της δεξιότητας αυτής έχει ως πρώτο στόχο να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες πώς οι επιλογές σε συγγραφικό / δημιουργικό επίπεδο συγκροτούν τρόπους με τους οποίους ένα άτομο, ο δημιουργός, ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις μιας συγκεκριμένης λογοτεχνικής συνθήκης (σύμβασης), ενίοτε και τις υπερβαίνει. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η δημιουργική σχέση με τα λογοτεχνικά κείμενα επιτρέπει στους μαθητές/-τριες να συνειδητοποιήσουν με άμεσο τρόπο, και να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στη διαδικασία της λογοτεχνικής γραφής, και γενικά της καλλιτεχνικής έκφρασης, ως τρόπου με τον οποίο τα άτομα (οι δημιουργοί) δεν «περιγράφουν» απλώς το περιβάλλον τους, αλλά παρεμβαίνουν δυναμικά σ' αυτό και το ανα-δημιουργούν (δηλαδή, το αλλάζουν).

(Αναλυτικά Προγράμματα, σελ. 75)

Επανέρχομαι στο τελευταίο σημείο του πιο πάνω παραθέματος, σε αυτό της δυναμικής παρέμβασης και της ανα-δημιουργίας. Το παράδειγμα που ακολουθεί εντοπίζει ακριβώς την ανάγκη να ενισχυθεί η δημιουργικότητα των μαθητών, ή πιο σωστά, να προστατευτεί η δημιουργικότητα που κάθε παιδί κρύβει μέσα του. Από ποιους κινδυνεύει; Το ερώτημα είναι μάλλον ρητορικό.

Πηγή: <http://einai2030.gr/>

Τι ακριβώς είναι αυτό που η δασκάλα δεν καταλαβαίνει; Γιατί τα μολύβια δεν μπορούν να γράφουν; Και γιατί τα ξυπνητήρια πρέπει πάντοτε να χτυπούν και όχι να ξυπνούν;

Η ένταξη της Δημιουργικής Γραφής στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Λογοτεχνίας δεν έγινε αυθαίρετα και η παρουσία της στηρίζεται σε βασικές αρχές τις οποίες ο κάθε εκπαιδευτικός καλείται να ακολουθήσει καθοδηγώντας παράλληλα και τους μαθητές του. Από την άλλη, μια δεξιότητα η οποία στηρίζεται στη δημιουργικότητα δεν μπορεί παρά να είναι προαιρετική καθώς η δημιουργικότητα δε συμβαδίζει με τον καταναγκασμό-μάλλον βρίσκονται σε διαρκή αντιπαράθεση. Διαβάζοντας το ΣΠΣΛ (Συνοπτικό Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας) μπορεί κανείς να εστιάσει στα ακόλουθα σημεία τα οποία συνοψίζουν την πορεία που θα πρέπει να ακολουθείται στη ΔΓ στο πλαίσιο πάντοτε της Λογοτεχνίας. Βασική προϋπόθεση είναι η επιλογή του λογοτεχνικού γένους και είδους και η παρουσίαση των διακριτικών γνωρισμάτων του. Για την καλύτερη κατανόησή τους συστήνονται οι ασκήσεις «δημιουργικής γραφής» σε συνεργασία μαθητών και διδάσκοντα μέσα στην τάξη η οποία θα πρέπει να μεταμορφώνεται για το σκοπό αυτό σε εργαστήριο. Για παράδειγμα, αφού ολοκληρωθεί η παρουσίαση του ποιητικού είδους του Χαϊκού και η

διδασκαλία αντίστοιχων παραδειγμάτων, οι μαθητές εξασκούνται στη σύνθεση δικών τους γράφοντας στην τάξη ή στο σπίτι, μόνοι ή σε ομάδες, καταφεύγοντας παράλληλα και σε άλλες τέχνες όπως η μουσική ή η ζωγραφική. Τέλος, η αξιολόγηση των γυμνασμάτων τους μπορεί να πραγματοποιηθεί από τους ίδιους ή από τους συμμαθητές τους. Η έκθεση του μαθητή μπροστά σε κοινό, η κριτική αξιολόγηση της δημιουργίας των συμμαθητών του, η αποδοχή της κριτικής από τους συμμαθητές του είναι οφέλη που προκύπτουν από την ίδια διαδικασία.

Ποια υπήρξε λοιπόν η πορεία της ΔΓ στο Εκπαιδευτικό Σύστημα της Κύπρου και ποια η υποδοχή της από τους διδάσκοντες μα κυρίως από τους ίδιους τους μαθητές; Προσπαθώντας να παραμείνω όσο γίνεται πιο αντικειμενική θα παραπέμψω στην Ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας της Κύπρου www.moec.gov.cy ζητώντας από τον καθένα μας να εντοπίσει δείγματα μαθητικής δημιουργίας. Το αποτέλεσμα της αναζήτησής μας, είναι μάλλον αναμενόμενο. Ελάχιστα δείγματα αυθεντικής δουλειάς μαθητών σε μαθήματα όπως οι Εικαστικές Τέχνες και η Τεχνολογία ενώ η δημιουργικότητα δε βρίσκει καμία θέση στα μαθήματα των θετικών επιστημών. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί ο σύνδεσμος που οδηγεί στα δείγματα δουλειάς των μαθητών στο πλαίσιο της Δημιουργικής Γραφής. Παραθέτω ενδεικτικά:

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/dimiourgiki_grafi.html

Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών συγκλίνουν και οδηγούν σε κοινά συμπεράσματα. Αρχικά οι μαθητές παρουσιάζονται διστακτικοί και συγκρατημένοι τόσο να δημιουργήσουν όσο και να μοιραστούν δείγματα της δουλειά τους με τους συμμαθητές τους. Η συμμετοχή του ίδιου του καθηγητή στη διαδικασία της δημιουργίας και της έκθεσης ενώπιον της τάξης δρουν καταλυτικά στην υπέρβαση της αμηχανίας. Η πιο ενθαρρυντική ίσως παρατήρηση είναι η έκπληξη που νιώθουν συνήθως οι εκπαιδευτικοί διαπιστώνοντας ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι πιο πρωτότυπες και «επιτυχημένες» εργασίες ανήκουν σε μαθητές με σχετικά χαμηλή επίδοση στο μάθημα της Λογοτεχνίας και της Γλώσσας. Αντίστοιχα, γίνεται συχνά και η διαπίστωση ότι μαθητές με υψηλές επιδόσεις σε αυτά τα μαθήματα, δυσκολεύονται να πρωτοτυπήσουν. Επιπλέον, μία σημαντική παρατήρηση είναι η παρουσία διαλεκτικών λέξεων και ιδιωματικών τύπων στα κείμενα που παράγουν οι μαθητές στο πλαίσιο της ΔΓ και αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή γίνεται συνειδητά. Οι μαθητές εντοπίζουν συνήθως δύο θετικά στοιχεία με κυριότερο το

γεγονός ότι η ΔΓ δεν εξετάζεται και δε βαθμολογείται. Παράλληλα, θετική εντύπωση δημιουργεί στα παιδιά η ελευθερία που τους δίνεται όταν πρόκειται για ασκήσεις ΔΓ. Αξίζει λοιπόν να αναλογιστούμε που οφείλεται ενθουσιασμός των μαθητών ο οποίος μαρτυρείται από τους συναδέλφους, καθώς η απουσία εξέτασης όχι μόνο δεν οδηγεί στην απαξίωση, μάλλον δρα ενισχυτικά. Τα πιο πάνω παραδείγματα αποτελούν ίσως τη θετική διάσταση και ασφαλώς στόχος μας δεν είναι η είναι μονόπλευρη προσέγγιση του θέματος. Υπάρχουν λοιπόν και σημεία στα οποία θα πρέπει να σταθούμε με προσοχή.

Πόσο εύκολο είναι να πείσεις τους εκπαιδευτικούς για την αναγκαιότητα της συμπερίληψης ασκήσεων ΔΓ όταν το ίδιο το Πρόγραμμα Σπουδών δεν προσφέρει καθορισμένο αριθμό διδακτικών περιόδων; Μπορεί η ΔΓ να πραγματοποιείται σε ομάδες των 25 μαθητών; Υπάρχει ανάγκη υποχρεωτικής επιμόρφωσης των διδασκόντων; Μήπως η αρνητική στάση πολλών εκπαιδευτικών οι οποίοι εντάσσουν τη ΔΓ στα «καινά δαιμόνια» του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος και η προαιρετική ενασχόληση με τη Δημιουργική Γραφή θα μπορούσαν να θεωρηθούν σκόπελοι στην υλοποίηση αυτού του πολύ βασικού στόχου του Προγράμματος; Η απάντηση θα δοθεί σε μερικά χρόνια. Προς το παρόν η υποδοχή της οποίας τυγχάνει ξεπερνά τις αρχικές μας προβλέψεις και μας επιτρέπει να είμαστε ιδιαίτερα αισιόδοξοι.

Παράλληλα με την πρόθεσή μας να ενταχθεί η ΔΓ στο ΠΣΛ προέκυψε η ανάγκη δημιουργίας ενός οδηγού για τον Εκπαιδευτικό ώστε να ενισχυθεί ο στόχος μας. Η ομάδα που ανέλαβε τη συγγραφή του οδηγού αυτού είχε ως βασικό μέλημα τη στήριξη του ίδιου του εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη. Παραθέτω από την εισαγωγή του βιβλίου. «Το βιβλιαράκι απευθύνεται στον ενεργό εκπαιδευτικό, σε ανοιχτή γραμμή με την σχολική τάξη σαν να στεκόμαστε και ν' αντικρίζουμε τους μαθητές στο πλάι του· διακριτικοί εμείς, σαν υποβολείς στο θεατρικό έργο που ο εκπαιδευτικός ερμηνεύει, με όποιες παραλλάξεις των ασκήσεων εκείνος θα προκρίνει» (Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως 2012: 14-15).

Το βιβλίο αποτελείται από 45 ενότητες καθεμία από τις οποίες είναι αυτόνομη και προτείνει συγκεκριμένες ασκήσεις με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας, χωρίς ωστόσο να περιορίζει τον εκπαιδευτικό μόνο σε αυτές. Σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει σειρά διδασκαλίας, αλλά ανοίγοντας το βιβλίο σε μία οποιαδήποτε ενότητα μπορείς να προχωρήσεις σε ασκήσεις με τους μαθητές χωρίς να χρειάζεται να ανατρέξεις αλλού.

Βασική προϋπόθεση ασφαλώς, είναι η πρότερη εξοικείωση των μαθητών με συγκεκριμένα λογοτεχνικά γένη και είδη καθώς και το προσωπικό γούστο του εκπαιδευτικού. Το βιβλίο εκδόθηκε το καλοκαίρι του 2012 και βρισκόταν στη διάθεση των εκπαιδευτικών το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου. Εκτός από την έντυπή του μορφή, μπορεί κανείς να δει την ηλεκτρονική του μορφή στην ιστοσελίδα του Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου. Ασφαλώς το εγχείρημα αυτό δε θα είχε αίσιο τέλος χωρίς την καθοριστική συμβολή του Μίμη Σουλιώτη, αλλά και μιας ομάδας μάχιμων εκπαιδευτικό από Κύπρο και Ελλάδα.

Πριν ολοκληρώσουμε τη σημερινή παρουσίαση, θα θέλαμε να δώσουμε το παράδειγμα μιας παράπλευρης προσέγγισης η οποία ξεχωρίζει σε σχέση με την αυτόνομη παρουσία της ΔΓ στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Α΄ Γυμνασίου. Αναφερόμαστε στο παράδειγμα της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας, ενός ιδιωτικού σχολείου. Η Δημιουργική Γραφή έχει ένα πολύ μικρό ποσοστό από τις περιόδους που αντιστοιχούν στο μάθημα των Ελληνικών (Γλώσσα/Λογοτεχνία/Αρχαία Ελληνική Γραμματεία), όμως η αυτόνομή της παρουσία θα μπορούσε να βοηθήσει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων ως προς την υποδοχή της από μαθητές και εκπαιδευτικούς, καθώς και τη χρησιμότητά της ως ενισχυτικού εργαλείου για τη διδασκαλία της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας. Όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω σχετικά με την παρουσία της ΔΓ στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα (θετικά ή αρνητικά) ισχύουν και στην περίπτωση μας. Η διαφορά έγκειται στη διαπίστωση ότι η ΔΓ ως ξεχωριστό κομμάτι του αναλυτικού προγράμματος όχι μόνο ενισχύει τους στόχους της δημιουργικότητας, της εξοικείωσης με τη λογοτεχνία και της γλωσσικής επεξεργασίας, αλλά καθιστά το μάθημα των Ελληνικών πιο διαδραστικό και ενδιαφέρον για τους μαθητές. Δε θα ήταν υπερβολή να σημειώσουμε την αγωνία των μαθητών να φτάσει η μέρα διδασκαλίας της ΔΓ έστω κι αν ασκήσεις ίδιου τύπου δίνονται κατά τη διδασκαλία των υπόλοιπων αντικειμένων. Η σύμβαση που δημιουργείται κατά τη διδασκαλία της ΔΓ δίνει στους μαθητές μια διαφορετική ελευθερία και ενισχύει τη δημιουργικότητά τους βοηθώντας τους να απεμπλακούν από συμπλέγματα που πολλές φορές δημιουργούμε στα παιδιά οι ίδιοι οι φιλόλογοι. Η παρατήρηση αυτή μπορεί να γίνει πιο κατανοητή μέσα από την παρουσίαση του ακόλουθου, πολύ πρόσφατου, παραδείγματος από το μάθημα της Γλώσσας στην Α΄ Γυμνασίου. Η οδηγία που δόθηκε στους μαθητές αποσκοπούσε στη σύντομη περιγραφή αντικειμένων και συγκεκριμένα

ζητούσε από τους μαθητές να περιγράψουν ένα κλειδί χωρίς να δίνονται περισσότερες διευκρινίσεις. Παραθέτω παραδείγματα από τις εργασίες των μαθητών:

Μάθημα Γλώσσας

(α) Το κλειδί είναι ένα μεταλλικό αντικείμενο με το οποίο ανοίγει μια πόρτα. Κάθε πόρτα έχει το δικό της κλειδί και αν θέλουμε να έχουμε πολλά τέτοια κλειδιά, τότε βγάζουμε «αντικλειδία».

(β) Το κλειδί είναι ένα ασημένιο αντικείμενο φτιαγμένο από μέταλλο. Είναι σκληρό και δε σπάζει εύκολα. Με αυτό ξεκλειδώνουμε τις πόρτες. Αν το χάσουμε, τότε θα πρέπει να βρούμε κλειδαρά για να μας ξεκλειδώσει την πόρτα.

(γ) Το κλειδί είναι ένα μεταλλικό εργαλείο για να κλειδώνουμε και να ξεκλειδώνουμε πόρτες.

Μάθημα Δημιουργικής Γραφής

(α) Είμαι μια μικρούλα λέξη
που δουλεύω και με ήλιο και όταν βρέξει.

Σπίτια, πόρτες και ερμάρια ανοίγω
και τα κλείνω όταν φύγω .

Δεν είμαι όμως μόνο αυτό
είμαι και πιο σημαντικό.

Μια λέξη μόνο να πεις
την καρδιά σου ανοίγω ευθείς.

Σαν πουλάκι μπαίνω στην ψυχή σου
όταν μιλάς για τη ζωή σου.

Την καρδιά σου σαν μου ανοίξεις
σαν ζογκλέρ χοροπηδάω
και χαρά παντού σκορπάω.

Είμαι μια λέξη μεγαλείο
και σαν πάρεις το βραβείο
θα 'ρθω σπίτι σου εκεί
να σου παίξω μουσική.

Και στο τέλος θα αφήσω

το εργαλείο να συστήσω
το λένε και αυτό κλειδί
και ξεβιδώνει ό,τι βρει.

(β) Αν νομίζετε ότι το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να ξεκλειδώσω πόρτες, τότε κάνετε μεγάλο λάθος! Δεν είμαι μόνο ένα μεταλλικό εργαλείο, είμαι αυτό που ανοίγει την καρδιά σας για να γεμίσει με χαρά. Είμαι εγώ που οδηγώ τον αστυνομικό στην εξιχνίαση ενός εγκλήματος, είμαι εγώ που δίνω μουσική στην κλίμακα του σολ και οδηγώ στην επιτυχία έναν άνθρωπο. Θυμηθήκατε τώρα τι είναι ένα κλειδί;

Το πιο πάνω παράδειγμα δεν αποτελεί εξαίρεση. Αντιθέτως, η έκπληξη του καθηγητή με την απρόσμενη υποδοχή του «μαθήματος» είναι δεδομένη. Πόσες φορές έχετε δεχτεί email με εργασία μαθητή σας στις 11 το βράδυ; Πόσο συχνά έχετε δει παραμύθι 15 σελίδων γραμμένο από μαθήτριά σας; Σε αντιδιαστολή με τις έντονες ενστάσεις που διατυπώθηκαν στα πρώτα σεμινάρια ΔΓ που οργανώθηκαν στην Κύπρο, οι μαθητές έρχονται να αποδείξουν ότι η δημιουργικότητα ενυπάρχει και το μόνο που χρειάζεται είναι το μέσο, η οδός για να αναπτυχθεί ή ακόμη για να συνεχίσει να υπάρχει.

Η Δημιουργική Γραφή στην Αγγλική Σχολή έχει επίσης το δικό της Όμιλο απογευματινών δραστηριοτήτων ο οποίος λειτουργεί εδώ και τέσσερα χρόνια και εκτός από πολλές εξωσχολικές δραστηριότητες έχει και το δικό του Ιστολόγιο, το «Γραφουτσίνο», όπως το ονόμασαν οι ίδιοι οι μαθητές. Σε αυτό το ιστολόγιο αναρτώνται δείγματα εργασιών των ίδιων των μαθητών: <http://grafouccino.blogspot.com/>.

Δυστυχώς ο χρόνος δε μας επιτρέπει να συνεχίσουμε τη συζήτηση σχετικά με το ρόλο της Δημιουργικής Γραφής στο ΝΠΣΛ της Κύπρου, όμως, συνοψίζοντας μπορούμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα. Η ΔΓ αποτελεί ίσως τη μοναδική συστηματική ευκαιρία που δίνεται στους μαθητές για ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους και παρά την απουσία αξιολόγησης και εξέτασης αντιμετωπίζεται ισάξια ή και πιο θετικά σε σχέση με άλλα μαθήματα. Τόσο η ενσωμάτωση, όσο και η αυτονόμησή της υπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης στην Κύπρο, θα τολμούσαμε όμως να ισχυριστούμε ότι η κατανομή ξεχωριστών περιόδων διδασκαλίας ενισχύει πιο αποτελεσματικά τους στόχους του ΝΠΣΛ.

Βιβλιογραφία

Γενική Βιβλιογραφία

Σουλιώτης, Μίμης (2009). *Μου αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα; Η Δημιουργική γραφή άνευ διδασκάλου 1*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σουλιώτης, Μίμης (2012). *Δημιουργική γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως* (βιβλίο εκπαιδευτικού, Α' έκδοση). Ομάδα εργασίας: Αλίκη Συμεωνάκη (συντονίστρια), Μαρίνα Αρμεύτη, Ελένη Ζάουρα, Χριστίνα Ιωακειμίδου, Ειρήνη Λαρδούτσου. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Κύπρος,

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/vivlia_anaforas.html

Κείμενα, αφιέρωμα στη Δημιουργική Γραφή και τη διδασκαλία της, τεύχ. 15, Ιούνιος 2012, http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=category&id=59&Itemid=95

Beck, Heather (επιμ.) (2012). *Teaching creative writing*. Palgrave-Macmillan.

King, Stephen (2006). *Περί Συγγραφής. Το χρονικό μιας τέχνης* (μτφ. Μιχάλης Μακρόπουλος). Bell.

Morley, David (2007). *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. Cambridge University Press.

Ιστολόγια και Ιστοσελίδες

Γραφουτσίνο: Όμιλος Δημιουργικής Γραφής Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας, <http://grafouccino.blogspot.com/>

Δημιουργούμε: Πολιτιστικό Πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής, 1^ο Λύκειο Συκεών Θεσσαλονίκης, <http://dimiourgikigrafiblog.blogspot.com/>

Ιστοσελίδα Υπουργείου Παιδείας Κύπρου: Μαθητικές Δημιουργίες, Δημιουργική Γραφή, http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/dimiourgiki_grafi.html